

Då denna nya upplaga av »Veckans Tideböner» utkommer, hava vi fått ett svenskt breviarium av mycket stort värde. Det blir ett medel till andaktsliv i hela kyrkans gemenskap. Kyrkoårets rika skiftningar komma till sin rätt. Genom arbeten sådana som G. Lindbergs »Kyrkans heliga år», vars betydelse knappast kan över-skattas, och Sam Rönnegårds »Det heliga året», har en ny för-ståelse för rikedom och skönheten i kyrkoåret vunnit utbred-ning. En ganska allmän önskan finnes, att tidegården skulle er-bjuda större kyrkoårsomväxling. Så mycket större bliver tack-samheten över vad vi här få. Utgivarna hava redan bearbetat den gregorianska sången till mycket av det nya. Man förvånas och glädes, då man erinrar sig vilket väldigt material, som bearbetats och gjorts lätt tillgängligt, icke endast för lästa tideböner utan även för sjungna. Den som skriver dessa rader har under en följd av år tillsammans med sin församling sjungit veckans completorier enligt »Tidegudstjänster för en söndag och dess helgsmål jämte de övriga veckodagarnas completorier», som utkom 1936. Vidare föreligga »Antifonale till kyrkoårets aftonböner» och »Antifonale till tideböner för ungdom». Dessa senare tideböner finnas även i små billiga häften. Anmälaren vet av långvarig erfarenhet huru väl dessa bliva mottagna i söndagsskolan och av konfirmanderna för bruk i hemmet. Alla dessa olika delar av den svenska tidegården hava utkommit på C. W. K. Gleerups förlag i Lund, som i hög grad gjort sig förtjänt av erkännande för sitt intresse för denna stora angelägenhet. Ser man tillbaka på vad de båda utgivarna skänkt oss under kortare tid än ett årtionde bliver förvåningen lika stor som glädjen och tacksamheten.

Gunnar Rosendal.

Ett hymnologiskt storverk.

Intresset för den kristna psalmens och sångens utforskande är i ständigt stigande. Och de i ämnet utgivna böckerna användas flitigt, i studiecirklar, vid föredrag i ungdomskretsar och vid församlingsaftnar. Den direkta uppbyggelsen tjänas genom de in-

Oscar Lövgren: Våra psalm- och sångdiktare. En historisk framställning. I. II. Sv. Missionsförbundets förlag.

blickar i den kämpande och segrande, den bedjande och lovsjungande tron, som denna forskning ger oss del av. Det är tillika en ekumenisk gärning som främjas genom studiet av psalm och sång. Olika landskyrkor och bekännelsekyrkor, skilda riktningar och samfund mötas i den heliga sången.

Detta bekräftas genom de arbeten av pastorn i Sv. Missionsförbundet Oscar Lövgren vilka här i korthet skola anmälas.

Metoden beträffande denna forskningsgren kan variera. Man kan följa psalmböckernas, resp. sångböckernas, genesis och växlande innehåll genom tiderna och uppvisa dess spegling av teologi och fromhetsliv. Man kan gå på bredden med skildringar av psalmdiktare och deras levnadsöden. Man kan borra sig ner på djupet på någon viss punkt av denna väldiga domän och ge »det hela i delen». En enda psalm eller sång kan härvid visa sig avslöja en oanad rikedom. Materialet kan undersökas från dogmatisk och litterär synpunkt. I många fall finns det intimt samband mellan dogm och psalm. Dessa metoder utesluta givetvis icke varandra.

Lövgren har givit en historisk framställning, följt de skiftande tiderna och riktningarna, skildrat författarnas levnadsöden, bifogat fotografier, faksimiler etc. i tacknämligt stor omfattning. Varje avdelning följes av en litteraturöversikt.

Inom vissa områden var mycket arbete redan förut undangjort. För vårt lands vidkommande framförallt genom Liedgren. Danmark har också — för att nu hålla oss till de nordiska länderna — en beundransvärt rik populärvetenskaplig litteratur på detta område.

Men på vida fält var det för Lövgren att röja ny mark. Han har också genom arkivstudier lyckats få slag på en myckenhet förut okänt material, som ger överraskande rika resultat.

Arbetet i sin helhet, som ju måste röra sig med ett oerhört stort material, är ett hymnologiskt storverk.

Ett par exempel må belysa de nyvunna resultat, vartill Lövgren kommit genom sina primärundersökningar. Rutströms handskrivna exemplar av »Sions nya sånger», 130 välskrivna sidor, och »Sions evangeliska sånger», om 1.024 sidor och de upplysningar som därmed utvinnas beträffande den herrnhutiska sångarkretsen hör till de intressantaste partierna i arbetet (I sid. 204 o. f.). Likaså beträffande den nyevangeliska sången. Här uppvisar författaren t. ex. huru Rosenius kända Var jag går i skogar berg och dalar

utgör en bearbetning, med tillägg, till en i »Samling af Äldre och nyare Andeliga Sånger och Werser» ingående sång av herrnhutiskt ursprung, ägnat Tomas möte med den Uppståndne. Det är ett talande bevis för Rosenius andliga släktskap med den Zinzendorfska korsteologien, vari uttryck och hållning ibland påminner om katolsk Jesuhjärtasmystik. (Den anförda »Samling etc. ingår f. ö. som en av källorna till den originelle prästen Glasells Cancionale, till vilken jag i annat sammanhang hoppas få återkomma.) Vidare må antecknas Lövgrens med starka skäl framförda förmodan att lagman Cassel, icke Rosenius, är författaren till den mycket kända sången Vik ej ur mitt hjärta. Ej minst då det gäller Rosenius och Lina Sandell beundrar man författarens tålmodiga möda att undersöka sångernas ursprung och förekomst.

Den engelska sången på svenskt språkområde har Liedgren tidigare ägnat en undersökning. Lövgren fortsätter. Och dessa engelska och amerikanska författares produktion utfyller en stor del av arbetets del II.

Genom sin förut utgivna bok om Oscar Ahnfelt har Lövgren dokumenterat sin kännedom om nyevangelisk och anglosaxisk sång.

I en bebådad del III skall undersökningar föras fram till våra dagar. Del II behandlar tiden till och med den stora väckelsen på adertonhundratalets mitt.

Det är givet — författaren talar därom i företalet till del II — att på en del punkter ett arbete av denna väldiga omfattning måste kompletteras. Författaren ställer också detta i utsikt.

Man skulle då vara tacksam, om författaren beaktar sambandet mellan bönelitteraturen och psalmen. Bland psalmens källor ingå bönerna såsom en icke oväsentlig del. Det gäller Paul Gerhardts förhållande till Arndt, förlagan till Magnus Gabriel de la Gardies kända psalm etc.

Angående Cavallin och hans översättningar från danskan (t. ex. av Grundtvigs Härlig är den himmel blå) må beaktas hans ofta förbisedda Några ord om svenska kyrkopsalmboken, utg. 1873. Redan häri och icke först i hans psalmboksförslag 1882 återfinnas flera av hans översättningar — den nämnda Grundtvigspsalmen, Spittas Sion fruktar ingen fara och Gråt ej över Jesu smärta m. fl.

Att Lövgrens stora och betydelsefulla verk redan kommit till användning inom det kyrkliga arbetet, känner jag från flera håll.

Må det nu — det har sitt aktuella värde genom vår nya psalm-

bok och dess nyförvärv från äldre och nyare tider — få tjäna sitt höga syfte att stärka kärleken till den heliga sången. Må det dessutom bli en effektiv påminnelse om det gemensamma arvet i det fromhetsliv som lever i vår gamla svenska kyrka och i de olika s. k. frikyrkliga kretsarna.

Hilmer Wentz.

Den västsvenska förkunnelsen.

Kyrkoherde Gösta Nelson har i sina arbeten Biskop Johan Möller och Den västsvenska kristendomstypen givit en kyrkohistorisk teckning av den schartauska väckelsens förutsättningar, uppkomst och förlopp. I sin nu utgivna bok, *En studie i den västsvenska förkunnelsens struktur*, framlagd till diskussion vid årets prästmöte i Göteborg, behandlar författaren ett bestämt och centralt moment i den västsvenska förkunnelsen utifrån systematiska synpunkter. Han har satt som sin uppgift »att söka giva en motivbestämd *belysning* av ett grundläggande avsnitt av den västsvenska förkunnelsen, med andra ord att ställa in stoffet under vissa systematiska synpunkter och konfrontera det med nutida systematiska problemställningar» (sid. 5). Tidigare Schartauforskare, Rydholm och Hammar, ha observerat antinomdraget hos Schartau men utifrån sina rationella och psykologiska synpunkter ej kunnat komma tillrätta därmed. För att förstå Schartau måste man se motsättningarna i hans förkunnelse under den religiösa antinomiens synvinkel. Karakteristiskt för denna är, »att det restlösa hävdandet av tesen *eo ipso* frammanar antitesen» (sid. 18).

Utgångspunkten för undersökningen bildar en framställning av antropologien hos Schartau. Huvudsynpunkten är här den naturliga människans totala syndafördärv och vanmakt. Utifrån antropologien vinnas tre synpunkter på Schartaus framställning av nådens ordning: »1. Nådens ordning är enligt Schartau principiellt Guds väg till den avfallna människan. 2. De rationella och psykologiska kategorierna äro hjälpföreställningar. Nådens ordning är

Gösta Nelson: En studie i den västsvenska förkunnelsens struktur. Antinomidraget i nådens ordning. 203 sidor, kr. 4: 50. Svenska kyrkans diakonistyrelsens bokförlag.